

РОЛЬ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА У ФОРМУВАННІ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНИХ ЮНАКІВ

Захарчук Діана

У сучасному світі цифрове середовище перестало бути лише інструментом комунікації, перетворившись на домінуючий простір соціалізації юнаків. Значна частина їхнього спілкування, дозвілля, навчання та особистісної активності відбувається в онлайн-просторі, що зумовлює глибокі трансформації у формуванні системи цінностей. Соціальні мережі та цифрові платформи не лише відображають соціальні процеси, а й активно конструюють специфічні моделі поведінки, які нерідко вступають у суперечність із традиційними моральними та соціокультурними орієнтирами, що зумовлює необхідність психологічного аналізу механізмів впливу цифрового середовища на ціннісну сферу юнаків.

За результатами міжнародних досліджень, майже половина підлітків перебувають онлайн у режимі постійної присутності, що значно підсилює роль цифрового простору у формуванні уявлень про соціальні норми, рольові моделі, успіх і життєві пріоритети. У таких умовах цифрове середовище виступає потужним агентом вторинної соціалізації, здатним як підтримувати особистісний розвиток, так і деформувати систему цінностей.

Метою тези є обґрунтування ролі цифрового середовища у формуванні цінностей сучасних юнаків.

Цифровізація життя суттєво впливає на ієрархію термінальних та інструментальних цінностей юнаків. Дослідження свідчать, що активна взаємодія у соціальних мережах підвищує значущість цінностей публічного визнання, престижу та гедонізму. Алгоритмічна логіка цифрових платформ стимулює демонстративну поведінку, орієнтацію на зовнішню оцінку та кількісні показники соціального схвалення, що поступово витісняє внутрішньо мотивовані цінності саморозвитку та особистісної автентичності.

Таблиця 1

Цінності та їх прояви у цифровому середовищі

Категорія цінностей	Приклади проявів
1	2
Комунікаційні	Соцмережі, онлайн-групи, міжнародні спільноти
Освітні	Онлайн-курси, доступ до знань, розвиток критичного мислення
Особистісні	Ведення блогів, створення контенту, участь у стартапах
Етичні	Захист даних, протидія фейкам, культура спілкування

Цифрове середовище не лише відкриває нові можливості для формування цінностей сучасних юнаків (табл. 1), але й ставить перед ними виклики, які потребують розвитку балансу між технологіями та живим спілкуванням. Одним із ключових психологічних механізмів формування цінностей у цифрову епоху є конструювання «ідеального Я» у віртуальному просторі. Юнаки дедалі частіше орієнтуються на трансляцію образу успішності, соціальної привабливості та досягнень, що призводить до розриву між реальною особистістю та її цифровим аватаром. Такий дисбаланс може формувати сценарій «ілюзорного досягнення», у якому цінність глибинного саморозвитку підмінюється потребою у візуальному підтвердженні статусу.

Отже, цифрове середовище виступає амбівалентним чинником формування цінностей сучасних юнаків. З одного боку, воно відкриває можливості для глобального самовираження, розвитку автономії та доступу до різноманітних культурних ресурсів, з іншого – створює ризики підміни автентичних цінностей нав'язаними медіа-стандартами. Формування зрілої ціннісної системи в умовах цифровізації є неможливим без цілеспрямованого розвитку медіаграмотності, критичного мислення та психологічного супроводу з боку освітніх інституцій і сім'ї. Вирішальним чинником стає не лише кількість часу, проведеного онлайн, а й якість контенту та соціальний контекст, у якому відбувається цифрова соціалізація юнаків.

Список використаних джерел

1. Немеш О. М. Віртуальна діяльність особистості: структура динаміка психологічного змісту. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. URL: <https://surli.cc/qlwmpe>
2. Трейтак Д. В. Вплив цифрового середовища на формування національної ідентичності сучасної молоді. Digital Library NAES of Ukraine. 2024. URL: <https://surl.li/atttit>
3. Щеглова Д. Вплив соціальних мереж на психоемоційний стан молоді. Маріупольський державний університет. 2025. URL: <https://surl.li/nhaqbj>